

Sygn. akt III UK 289/19

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania B. H.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23
czerwca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 11 grudnia 2017 r. stwierdził, że ustawodawstwem właściwym w zakresie ubezpieczeń społecznych dla B. H. w związku z zatrudnieniem w przedsiębiorstwie P. s.r.o., mającym siedzibę na terenie Słowacji jest ustawodawstwo polskie.

Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2018 r., sygn. akt V U (...0 Sąd Okręgowy w O. oddalił odwołanie wnioskodawcy i zasądził na rzecz strony pozwanej kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. W ocenie tego Sądu, sporne było ustalenie właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczenia społecznego wnioskodawcy, mając na uwadze, że prowadzi on działalność gospodarczą – pracę najemną w Polsce i jednocześnie wykazywał, że wykonuje pracę najemną skutkującą objęciem go ubezpieczeniem społecznym na terenie Słowacji. Przytaczając stosowne regulacje prawne prawodawstwa unijnego, Sąd Okręgowy stwierdził, że

istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego w kraju miejsca wykonywania pracy najemnej, bądź stwierdzenie przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową braku takiego tytułu, będzie wiążące dla organu ubezpieczeniowego miejsca zamieszkania ubezpieczonego. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd uznał, że mając na uwadze stanowisko słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która jest wiążąca w niniejszej sprawie, brak było podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 17 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa (...) oddalił apelację B.H. . Sąd ten podzielił ustalenia faktyczne i dokonaną wykładnię przepisów prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny dokonując ponownej oceny stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie, biorąc pod uwagę przepisy prawa unijnego i krajowego przytoczył również poglądy orzecznictwa. W wyniku dokonanej analizy Sąd Apelacyjny stwierdził, że organ rentowy miał wątpliwość co do rzeczywistego charakteru zatrudnienia wnioskodawcy na terenie Słowacji, w tych okolicznościach polski organ rentowy prowadził korespondencję z instytucją słowacką. Instytucja słowacka poinformowała, iż wnioskodawca świadczył pracę, ale jest to praca o charakterze marginalnym. W związku z tym obcy organ rentowy wydał decyzję o nieobjęciu wnioskodawcy od 10 lutego 2012 r. obowiązkowymi ubezpieczeniami. W związku z tym organ rentowy prawidłowo ustalił dla wnioskodawcy polskie ustawodawstwo jako właściwe, o czym zawiadomił wnioskodawcę i instytucję słowacką. Ponadto wnioskodawca wystąpił o wydanie decyzji administracyjnej w tej kwestii, co zostało wykonane. W tej sytuacji w braku sporu pomiędzy instytucjami, co do podlegania wnioskodawcy polskiemu ustawodawstwu, nie było podstaw do uwzględnienia odwołania (wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2016 r., sygn. akt III UK 61/15). Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że polski organ rentowy ani Sąd nie mogą oceniać ważności stosunku pracy, co do którego zawarto umowę i wykonywano ją na terenie innego państwa członkowskiego.

We wniosku z 1 lutego 2019 r. (uzupełnionym pismem z dnia 5 marca 2019 r. w przedmiocie braków formalnych skargi) o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wnioskodawca, tj. B. H. zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 17 października 2018 r. w całości i wskazuje, że jest ona konieczna i uzasadniona,

a w sprawie naruszono prawo materialne, czyli art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego w związku z art. 5 i art. 16 ust. 2 i ust. 3 rozporządzenia wykonawczego - poprzez ich niezastosowanie oraz naruszenie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego – poprzez jego błędną wykładnię, jak również naruszenie art. 1 ust. 2 lit. c w związku z art. 5 ust. 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego poprzez zaniechanie poprawnego zrealizowania procedury ustawodawstwa właściwego bez jednoczesnego obligatoryjnego powzięcia uzasadnionych wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W sprawie skarżący zarzuca również naruszenie prawa procesowego, a więc art. 386 § 4 w związku z art. 477^{14a} k.p.c. poprzez ich niezastosowanie. Skarżący wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy poprzez stwierdzenie, iż skarżący, B. H. od dnia 10 lutego 2012 r. do dnia 31 grudnia 2017 r. nie podlegał ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości oraz uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w O. i decyzji organu rentowego oraz przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpatrzenia. Ponadto skarżący wnosi o zasądzenie na rzecz skarżącego od organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący stwierdził, że do instytucji właściwych, jak również sądu krajowego, należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym Państwie Członkowskim. Oznacza to, że należy do ich kompetencji weryfikacja, czy dana osoba jest nadal objęta systemem ubezpieczeniowym innego państwa. Nie jest to bynajmniej równoznaczne z niedozwolonym, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego II UK 333/12 badaniem, czy ważny jest stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym. Weryfikacja ta jest bowiem konieczna dla uniknięcia podlegania przez daną osobę ubezpieczeniom społecznym w dwóch różnych

państwach członkowskich, co ma miejsce, jeśli z jednej strony dochodzi do uchylecia decyzji o niepodleganiu ubezpieczeniu danego państwa, a z drugiej strony do ustalenia podleganiu tej osoby ustawodawstwu innego państwa członkowskiego. Skarżący wskazuje, że istnieje dokument wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego, potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim, wydany na podstawie przedmiotowej umowy o pracę. Dokument nadania skarżącemu numeru ubezpieczenia społecznego, zdaniem skarżącego, nie może zostać podważony do czasu uchylecia tego dokumentu przez właściwą instytucję słowacką, a uchYLECIE takie nie nastąpiło w niniejszej sprawie. Ponadto, według skarżącego, nie jest dopuszczalna sytuacja, w której organ rentowy wbrew informacji o wykonywaniu pracy w innym państwie członkowskim ustala jako właściwe ustawodawstwo polskie, które to ustawodawstwo staje się ostateczne jedynie w wyniku niezgłoszenia sprzeciwu przez instytucję innego państwa członkowskiego pozbawiając ubezpieczonego uprawnień wynikających z art. 47 Karty Praw Podstawowych. W ocenie skarżącego całość sprawy przesadza, że powinna ona zostać przekazana do rozstrzygnięcia Komisji Administracyjnej na podstawie art. 5 ust. 4 i art. 6 ust. 2 i ust. 3 rozporządzenia wykonawczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie

kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, a zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka, a skarga poza jedynie ogólną wzmianką, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie zawiera żadnego wyводу prawnego, który stanowiłby poparcie twierdzenia, że jest ona oczywiście uzasadniona. Zwłaszcza, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 czerwca

2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134, postanowienie Sądu Najwyższego z 12 września 2018 r., III UK 178/17).

Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że argumenty na rzecz oczywistości skargi kasacyjnej mogą, a nawet powinny utożsamiać się z zarzutami ujętymi w jej podstawach, lecz niedopuszczalne jest ich formułowanie przez wyrażenie braku aprobaty dla ocen mających charakter ustaleń w konkretnym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 marca 2018 r., I UK 191/17).

W przedmiotowej sprawie należy wskazać, że z treści art. 16 rozporządzenia wykonawczego wynika, iż to w kompetencji organu rentowego (instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego), a nie Sądu, mieści się ustalenie ustawodawstwa mającego zastosowanie do strony zainteresowanej. Tak też stało się w niniejszej sprawie. Polski organ rentowy ustalił pierwotnie, iż do wnioskodawcy stosuje się ustawodawstwo słowackie. Niezwłocznie zawiadomił o tym organ słowacki, który jednakże wskazane ustalenie zanegował. Organ słowacki wyjaśnił, iż w wyniku poczynionego przez siebie rozpoznania sprawy wnioskodawcy, określił charakter jego pracy na terenie Słowacji jako marginalny, a tym samym wykluczający podleganie ubezpieczeniom społecznym na Słowacji. Polski organ rentowy zaakceptował ocenę zatrudnienia wnioskodawcy, dokonaną przez organ słowacki, w związku z czym ostatecznie wydał decyzję o podleganiu wnioskodawcy polskiemu ustawodawstwu. Sąd wydający zaskarżone orzeczenie ocenił, że w związku z powyższym wyczerpana została procedura z art. 16 powołanego rozporządzenia wykonawczego (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 lutego 2019 r., III UK 144/18, LEX nr 2615811, podobnie Sąd Najwyższy w postanowieniu z 11 marca 2019 r., III UK 148/19).

Biorąc powyższe pod uwagę, należy zauważyć, że twierdzenia skargi stanowią w istocie polemikę z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sąd drugiej instancji, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Tym bardziej, że skarga oparta została wyłącznie na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego i postępowania oraz procesu dowodzenia, a Sąd Najwyższy związany był ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (art. 398¹³

§ 2 k.p.c.). Ponadto, jak wykazano wyżej Sąd Najwyższy wypowiadał się już w podobnych sprawach.

We wniosku nie tylko nie wykazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona, ale nie wykazano, że jakichkolwiek rzeczywistych uchybień Sądu drugiej instancji.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.